

Kestävän ja turvallisen liikkumisen työkalupakki Lapin 2. asteen oppilaitoksille

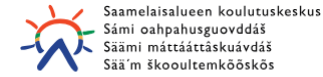
Hankkeen loppuraportti

31.3.2025

Hankkeessa mukana

ROVALA-OPISTO

KEMINMAA

Pello

RAHUA

SODANKYLÄ

Sisällys

1. Johdanto
2. Liikennekasvatus toisen asteen opinnoissa, nykytila
3. Mitä uutta kaivataan? Kyselyt oppilaitoksille ja nuorten parissa työskenteleville.
4. Toimintamallien valitseminen ja ideapakki
5. 2. asteen oppilaitosten yhdyshenkilöiden verkosto
6. Seuranta ja vaikutuksien arviointi
7. Johtopäätökset

Liitteet

1. Johdanto

Johdanto 1

Valtakunnallisessa liikenneturvallisuusstrategiassa on määritelty yhdeksi toimenpiteeksi seuraava: *”Liikennekasvatus huomioidaan tulevien toisen asteen opetussuunnitelmien ja tutkintojen perusteiden valmistelussa”*. Liikennekasvatus kuuluu nykyisellään lukion opetussuunnitelmaan valinnaisena opintojaksena ja ammatillisessa koulutuksessa niissä tutkinnoissa, johon sisältyy kuljettajakoulutusta.

Tutkinnon perusteita ja opetussuunnitelmaa päivitetään melko harvoin. Tämän hankkeen tavoitteena oli ennakoida seuraavia päivityksiä, jotta liikennekasvatuksen sisällöt saataisiin etukäteen mietittyinä osaksi tulevaa opintosuunnitelmaa ja tutkinnon perusteita. Tarkoituksena oli miettiä sisällöt etukäteen, jotta ne saataisiin upotettua tutkinnon perusteisiin ja opetussuunnitelmaan mahdollisimman helposti.

Hanke oli tarpeellinen myös liikenneonnettomuuksien näkökulmasta. Lapin maakunnassa tulee vuosittain tutkintaan yksittäisiä tai useita liikenneonnettomuuksia, joissa osallisena on jollain tavalla toisella asteella opiskeleva nuori. Tehostamalla liikennekasvatusta toisella asteella voidaan mahdollisesti ehkäistä esimerkiksi turhia riskinottoja liikenteessä.

Hankkeen hakijana oli Rovaniemen koulutuskuntayhtymä REDU. Hankkeessa oli heidän lisäksi mukana kaikki Lapin 21 kuntaa, Lapin ELY-keskus, Liikenneturva, Ammattiopisto Lappia, Rovalla-Opisto ja Saamelaisalueen koulutuskeskus SAKK. Hanke sai Traficomilta Liikkumisen ohjauksen valtionavustusta. Hankkeen toteuttajina olivat Ramboll Finland Oy ja Sitowise Oy.

Johdanto 2

Hankkeen tavoitteena oli vahvistaa elinikäistä liikenneturvallisuuteen ja fyysiseen liikkumiseen tukevaa oppimispolkua ja edistää vuonna 2018 laaditun maakunnallisen viisaan liikkumisen suunnitelman toteutumista. Hankkeessa tuotettiin aineistoa Lapin liikenneturvallisuussuunnitelman sekä valtakunnallisen liikenneturvallisuusstrategian toteuttamisen tueksi. Lisäksi tavoitteena oli vahvistaa opetus- ja ohjaushenkilöstön ja opiskelijoiden huoltajien osaamista ohjata lapsia ja nuoria valitsemaan fyysistä aktiivisuutta tukevia kulkumuotoja arkimatkojen taittamiseen.

Näiden ohella viestittiin kohdennetusti toisen asteen opetushenkilöstölle liikenneturvallisuudesta sekä kestävästä liikkumisesta. Opetushenkilöstön kautta tavoitteena on saada tietoa jalkautettua opiskelijoille. Opiskelijat voivat myös itse jakaa oppitunneilla opittua tietoa liikenneturvallisuudesta ja kestävästä liikkumisesta omilla sosiaalisen median kanavissaan, edistäen tietoisuuden leviämistä nuorten keskuudessa.

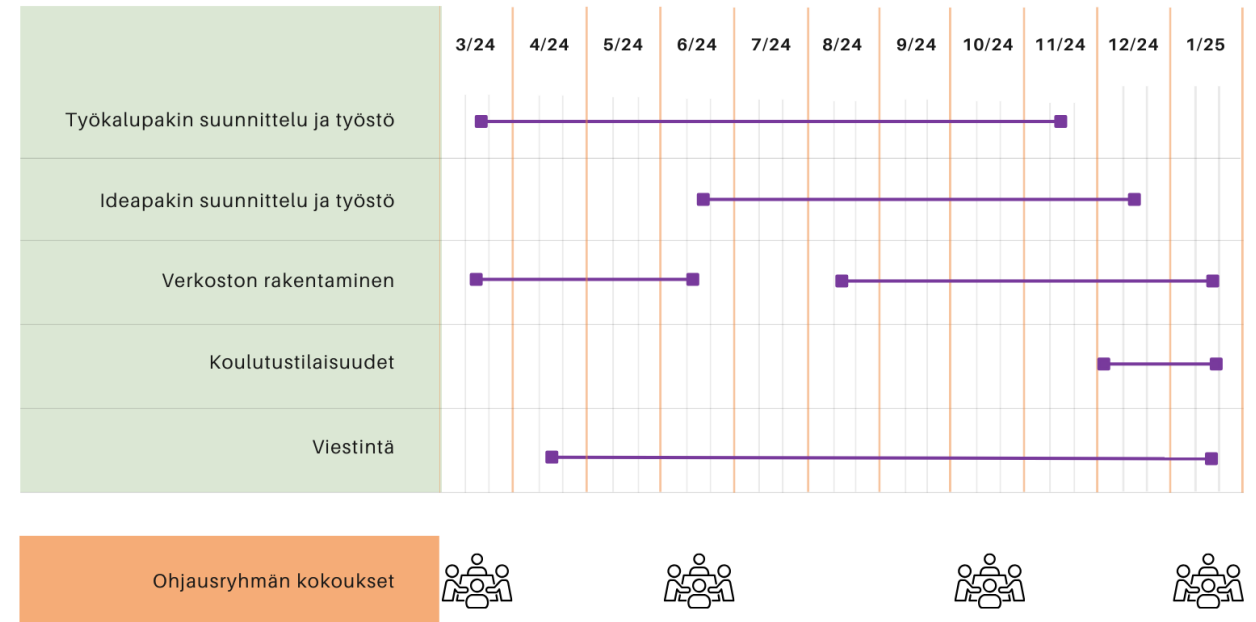
Keskeisenä tavoitteena oli myös löytää keinot edistää kestävästä liikkumisesta ja ohjata valitsemaan fyysistä aktiivisuutta tukevia kulkumuotoja antamalla pieniä, ruohonjuuritason toimintamalliehdotuksia. Tavoitteena oli löytää keinoja, joiden avulla kunnat ja oppilaitokset voivat toiminnassaan edistää kestävästä liikkumisesta ratkaisuja ja tukea nuoria liikkumisen eri muodoissa. Keskeisessä roolissa kuntien työssä on koulutus-, valistus- ja tiedotustyön organisointi ja kehittäminen niin, että kestävästä ja turvallisen liikkumisen edistämisestä tulisi luonnollinen ja motivoiva osa kuntien toimintamalleja. Keskeinen toimintamalli tähän työhön on kävelyn ja pyöräilyn edistäminen 2. asteen oppilaitoksien toimesta.

Näiden ohella pyrittiin löytämään keinoja tukea nuoria valitsemaan arjessa jaksamista tukevia arkiliikkumisen tapoja, sekä ohjata nuorten kestävästä liikkumisesta arkimatkojen kulkemisessa.

Johdanto 3

Hanke toteutettiin aikavälillä helmikuu 2024 – helmikuu 2025. Hankkeen alkuvaiheessa julkaistiin kaksi kyselyä, joista ensimmäisillä kartoitettiin jo käytössä olevia hyviä liikennekasvatuksen toimenpiteitä oppilaitoksilta ja nuorisotyöntekijöiltä. Toisella kyselyllä kerättiin ohjausryhmäläisten ja oppilaitosten näkemyksiä kootuista toimenpiteistä, ja kyselytulosten perusteella valittiin jatkotyöstettävät toimenpiteet toimintamallikortteja varten.

Hankkeen ohjausryhmä koostui mukana olevien tahojen edustajista. Ohjausryhmä kokoontui hankkeen aikana neljästi. Ohjausryhmän kokoonpano on esiteltynä seuraavalla sivulla.

Johdanto 4

Hankkeen ohjausryhmään kuuluivat:

Enontekiön kunta	Riitta Peltovuoma, Kimmo Lämsä
Inarin kunta	Ilkka Korhonen, Ulla Hynönen, Pirkko Olli
Kemin kaupunki	Piia Hulkkonen, Mika Grönvall
Kemijärven kaupunki	Marika Annala, Ilpo Tervonen
Keminmaan kunta	Petra Juntura
Kittilän kunta	Janne Ylinampa
Kolarin kunta	Juha Väisänen, Vesa Pellikka
Muonion kunta	Jussi-Pekka Tammilehto, Ruut Kyyrö
Pelkosenniemen kunta	Sirpa Koskenlaine
Pellon kunta	Simo Sova, Juha Nikka
Posion kunta	Salla-Maarit Toivanen
Ranuan kunta	Petteri Mertala
Rovaniemen kaupunki	Osmo Huhtala, Risto Kuoksa
Sallan kunta	Jouni Pirttilä, Leena Hautajärvi
Savukosken kunta	Joonas Rentola
Simon kunta	Hanna Tikka, Ilkka Soukka

Sodankylän kunta	Tiina Hongisto, Antti Palomaa, Ari Arvola
Tervolan kunta	Essi Varajärvi
Tornion kaupunki	Markus Kannala, Marko Kaarlela
Utsjoen kunta	Päivi Kontio, Laura Arola
Ylitornion kunta	Sari Lantto, Jarmo Jaako
REDU	Hannu Uimaniemi, Eija Honkanen, Tarja Suopajärvi, Riitta Karusaari, Maarit Vilppunen
Lappia	Jaakko Sorvoja, Kati Röntyne
Rovala	Paula Frantti-Niemelä, Sari Laatikainen
SAKK	Tiisu-Maria Näkkäläjärvi
Lapin ELY-keskus	Merja Lämsä
Liikenneturva	Satu Tuomikoski, Petri Niska, Lotta Ypyä
Traficom	Michaela Sannholm

Työn laatimisesta vastasivat Ramboll Finland Oy:ssä projektipäällikkö Teemu Kinnunen ja suunnittelijat Pauliina Järvinen ja Roope Palomaa sekä Sitowise Oy:ssä asiantuntijat Pilvi Lehtonen ja Hanna Puolimatka.

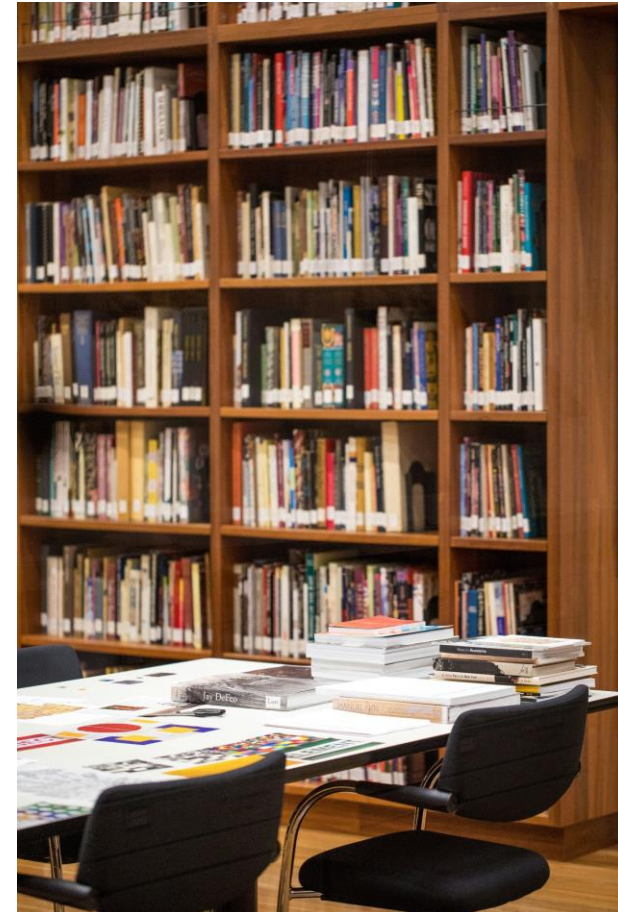
2. Liikennekasvatus toisen asteen oppilaitoksissa, nykytila

Liikennekasvatus lukioissa

Lukion opetussuunnitelman perusteita on edellisen kerran päivitetty vuonna 2019, ja tässä tehdyt määräykset on otettu käyttöön lukion aloittavilla opiskelijoilla 1.8.2021 alkaen. Tässä liikennekasvatusta ei ole suoraan mainittu teemana, toisin kuin edellisessä, vuonna 2015 laadituissa perusteissa. Tällöin liikennekasvatus on mainittu osana valtakunnallisia syventäviä kursseja.

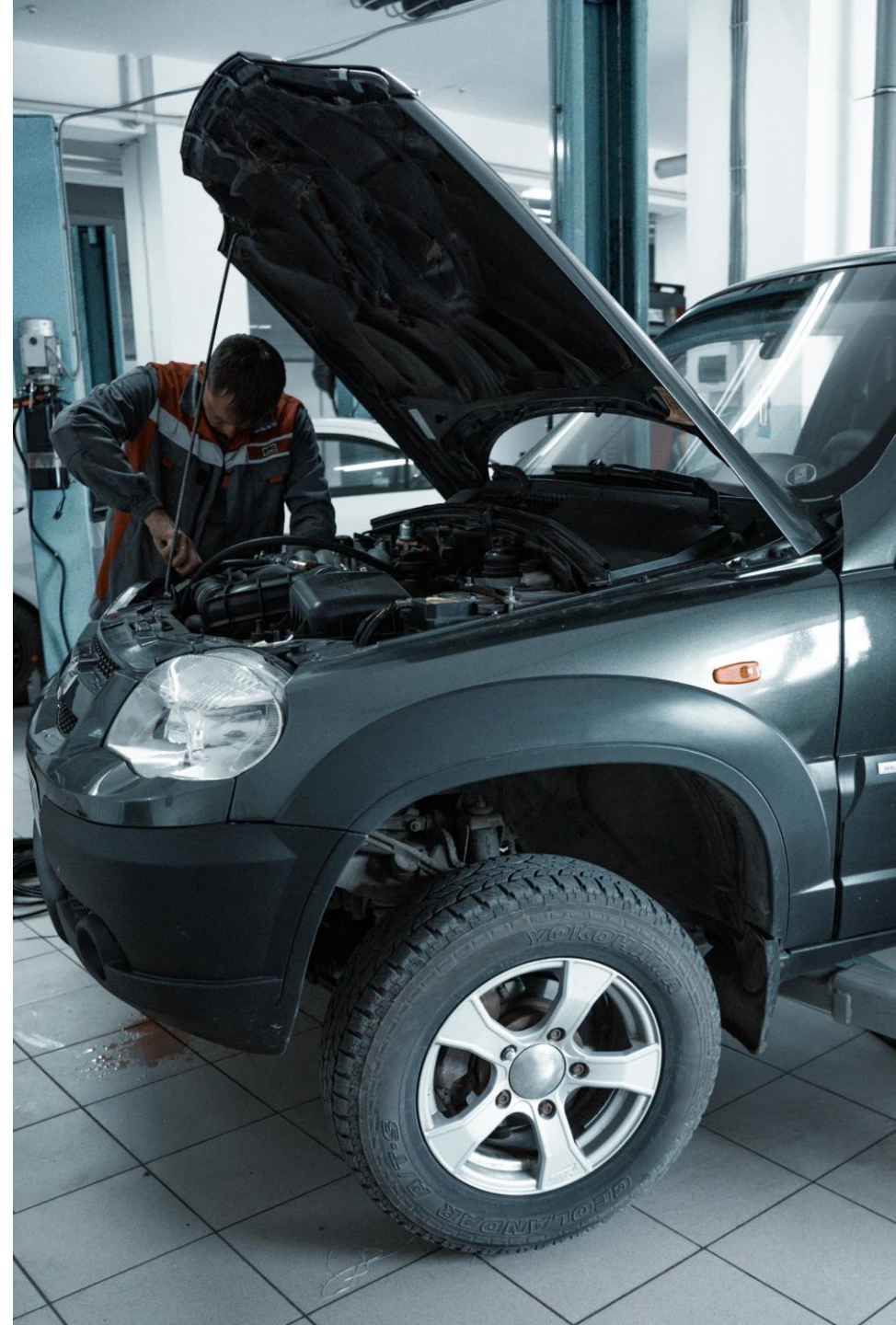
Liikennekasvatusta toteutetaan monissa lukioissa valinnaisena opintojaksona laaja-alaisten hyvinvointiin liittyvien tavoitteiden yhteydessä. Usein liikennekasvatuskurssi on toteutettu yhteistyössä esimerkiksi paikallisen autokoulun kanssa, ja keskeisenä sisältönä kursilla on ajokortin suorittaminen. Opetushallituksen mukaan toisella asteella on keskeistä syventää perusopetuksessa käsiteltyjä liikennekasvatuksen aiheita.

Liikennekasvatus ammatillisessa koulutuksessa

Kuten todettua, hankkeen taustalla vaikuttaa havaittu epäkohta liikennekasvatuksen toteuttamisessa. Liikennekasvatus ei ole ammatillisen koulutuksen tutkintojen perusteissa tällä hetkellä lukuun ottamatta ammatillista kuljettajakoulutusta sisältäviä aloja, kuten esimerkiksi logistiikka-, metsä- ja maarakennusalaa.

Liikennekasvatuksen sisällyttäminen kuljettajakoulutusta sisältävien alojen tutkintojen perusteisiin on itsestäänselvyys, mutta liikennekasvatus olisi hyvä saada sisällytettyä myös muiden alojen opetukseen. Hankkeen tavoitteena olikin löytää sellaisia toimenpiteitä, joita voitaisiin toteuttaa osana ammatillisen opetuksen yhteisten tutkinnon osien opintoja. Näin liikennekasvatus saataisiin laajasti osaksi myös ammatillisessa koulutuksessa opiskelevien nuorten koulutusta.

3. Mitä uutta kaivataan?

**Kysely oppilaitoksille ja nuorten parissa
työskenteleville**

Kysely 2. asteen oppilaitoksissa toteutetusta liikennekasvatuksesta

Jotta eri kunnissa käytössä olevia toimintamalleja sekä uusien toimintamallien tarpeita saataisiin kartoitettua mahdollisimman laajasti, toteutettiin hankkeen alkuvaiheessa kaksi kyselyä.

Kyselyistä toinen oli suunnattu 2. asteen oppilaitoksissa työskenteleville henkilöille, ja kyselyä jaettiin konsulttien kautta valtakunnallisesti. Molempiin kyselyihin pystyi vastaamaan huhti-toukokuussa.

Vastauksia kyselyyn saatiin 33. Vastanneista 22 edusti lukioita, 10 ammatillisia oppilaitoksia ja yksi vastaaja ammatillista erityisoppilaitosta. Monet vastaajista kokivat, ettei heillä toteuteta minkäänlaista liikennekasvatusta, eivätkä he ole löytäneet tähän liittyen lainkaan materiaaleja. Kaivattuja toimintamalleja ja toimenpiteitä olivat esimerkiksi kiertävät luennoitsijat, teemaviikkoihin ja kampanjoihin osallistuminen sekä selkokiehiset kuvalliset materiaalit. Yleisesti toivottiin, että opintoihin saisi sisällytettyä enemmän liikennekasvatusta.

Käytössä olevien toimenpiteiden ja toimintamallien osalta esiin nousivat mm.

- Oppituntityö
- Luento
- Liikenneturvan virtuaaliset oppitunnit
- Yleiset turvallisuusohjeet
- Punainen Liitu
- B-ajokortin suorittaminen osana opintoja
- Liikenne-teemapäivä
- Liikenneturvan pakopeli
- Liikennesäännöistä muistuttaminen

Kysely nuorille toteutetusta liikennekasvatuksesta

2. asteen oppilaitoksissa toteutetun liikennekasvatuksen ohella hyviä kokemuksia haluttiin kerätä myös nuorten kanssa muuta kautta työskenteleviltä. Toista kyselyä jaettiin myös valtakunnallisesti, ja vastauksia saatiin 29. Vastaajista 21 työskenteli nuorisotoimessa, 6 sivistystoimessa ja kaksi muilla toimialoilla.

Tässä kyselyssä toivottuja toimenpiteitä olivat oppilaitoksilla järjestettävät luennot, valmiit materiaalipaketit, jakomateriaalien saaminen ja esimerkiksi liikenneturvallisuuspäivä. Konkreettiset materiaalit ja tekeminen nähtiin tarpeellisena, ja esimerkiksi valmiit julisteet, kuvakortit ja toimintavinkit nähtiin hyödyllisinä.

Käytössä olevien toimenpiteiden ja toimintamallien osalta esiin nousivat mm.

- Luennot esim. poliisin tai kokemusasiantuntijan toimesta
- Turvallisuuspäivä
- Pyörähuolto päivä
- Mopomiitti
- Erilaiset heijastin- ja kypäräkampanjat
- Tietoa liikenneonnettomuuksista, -turvallisuudesta ja ensiavusta –opetusjakso
- Somemateriaalien jakaminen
- Safe Space –julisteen suunnittelu
- Nuorten kohtaaminen nuorisotiloilla
- Vuosittaiset opinnot liikenneturvateemalla

4. Toimintamallien valitseminen ja ideapakki

Kyselytulosten läpikäyminen ja toimintamallikorttien sisältöjen valitseminen

Kyselytulosten ohella toimintamalli-ideoita kerättiin esimerkiksi Liikenneturvan verkkosivujen kautta. Kaikkiaan erilaisia toimintamalleja löydettiin 78. Seuraavana vaiheena oli löytää ne toimintamallit, joista oppilaitokset toivoisivat suoria toimintamallikortteja. Kerättyjä toimintamalleja käytiin läpi, ja esimerkiksi mopoiluun liittyvät toimintamallit ja toimenpiteet karsittiin pois, sillä näiden keskeisimmän kohderyhmän koettiin olevan hieman tämän hankkeen kohderyhmää nuorempia.

Jäljelle jäi 62 toimintamallia, joista 13 käsitteli kestävästä liikkumisesta ja 49 liikennekasvatusta. Karsinnan jälkeen hankkeen ohjausryhmälle toteutettiin kysely, jossa heitä pyydettiin pisteyttämään jäljelle jääneet toimintamallit sen mukaan, miten tärkeinä he toimintamalleja pitivät (1 = ei lainkaan tärkeää, 5 = erittäin tärkeää). Kyselyyn saatiin 16 vastausta, ja toimintamallikorttien sisällöt valittiin saatujen painotusten mukaan.

Korkeimmat painotuksen saaneet toimintamallit:

- Tarkkaamattomuustehtävät (4,4)
- Toimiminen liikenneonnettomuudessa (4,3)
- EA-koulutus (4,3)
- Kiperä kävely (4,3)
- Kartta lähiympäristön vaaranpaikoista (4,2)
- Omien asenteiden peilaus (4,2)
- Tarkkaamattomuusvideot (4,1)
- Autoilun säännöt (4,1)
- Nopeus ja sen vaikutukset liikenneturvallisuuteen (4,1)
- Fysiikan ilmiöt ja niiden soveltaminen liikenteessä ja kulkuvälineissä (4,1)
- Oman koulupihan suunnittelu (4,0)
- Sähköisten kulkuneuvojen turvallisuus (4,0)
- Viisas liikkuminen (4,0)
- Ajatuksiani tarkkaamattomuudesta liikenteessä (3,9)
- Tarkkaamattomuus liikenteessä (3,9)
- Kemian ilmiöt ja niiden soveltaminen liikenteessä ja kulkuvälineissä (3,9)
- Liikennevahinkojen ehkäiseminen ja liikenneonnettomuuksissa toimiminen (3,9)

Toimintamallikorttien laatiminen

Kyselytulosten pohjalta alettiin laatimaan mallia noin kahdellekymmenelle toimintamallikortille. Koska esimerkiksi tarkkaamattomuusteema toistui useassa toimintamalli-ideassa, päätettiin ne yhdistää yhdeksi laajemmaksi kokonaisuudeksi.

Toimintamallikorteissa annetaan kuvaus toteutettavasta toimintamallista, suorittamisen aika-arvio, tarvittavat materiaalit sekä toteuttamiseen ajatellut oppiaineet ja tutkinnon osat. Lisäksi kortissa on tieto toimintamallin alkuperäisestä lähteestä, sekä linkit mahdollisiin lisätietoihin. Osaan toimintamallikorteista linkitettiin oheismateriaaliksi myös hyödyllisiä verkkosivuja.

Ohessa on esiteltynä kahden toimintamallikortin pohjat. Korttien teemoina ovat matka-aika ja ohittamisen tarpeellisuus sekä Ilmastotekoja.

7. Matka-aika ja ohittamisen tarpeellisuus

Tehtävien tavoitteena on lisätä opiskelijoiden ymmärrystä ohitusilanteiden turvallisuudesta. Tehtävissä selvitetään laskemalla ajan kulumisen eri matkoilla ja nopeuksilla ja pohditaan ohittamisen tarpeellisuutta sekä ohitusnäkemää.

- Lasketaan, paljonko aikaa kuluu enemmän, jos nopeus on eri pituisilla matkoilla (5 km, 10 km, 100 km):
 - 40 km/h sijaan 30 km/h,
 - 60 km/h sijaan 50 km/h,
 - 100 km/h sijaan 80 km/h.
- Pyydetään opiskelijaa miettimään ja kertomaan, mitä tekisi edellä mainituissa tilanteissa saavutetulla "ajansäästöllä".
- Keskustellaan ohittamisesta ja sen tarpeellisuudesta. Alustuksena voi käyttää Liikenneturvan videota [Näin ohitetaan turvallisesti](#).
- Lasketaan, paljonko on ohitusmatka, jos ajoneuvojen nopeuserot ovat 10 km/h ja 20 km/h nopeuksissa 60 km/h, 80 km/h ja 100 km/h.
- Määritellään tarvittava ohitusnäkemä edellä olevissa tapauksissa.

Aika: 45 min

Tarvittavat materiaalit:
tarvikkeet laskutoimituksiin

Oppiaineet ja tutkinnon osat:
esim. matematiikka, fysiikka, matemaattis-luonnontieteellinen osaaminen

Lähde: Liikenneturva ja Eija Honkanen:
[Liikennekasvatuksen toteuttaminen toisen asteen ammatillisessa perustutkinto-koulutuksessa](#).

19. Ilmastotekoja

Katsokaa englanninkielinen video, jolla bangladeshilainen Tahsin kertoo ilmastoaktivismistaan. Pohdi ryhmässä tai parin kanssa: Millaisia asioita Tahsinin aktivismiin kuuluu? Tehdäänkö vastaavaa Suomessa?

Pohtikaa vielä, millaisilla muilla teoilla voi edistää ilmastotoimia. Mitä olisit valmis itse tekemään? Voisitko liikkua eri tavoin kuin nykyisin? Mitä hyötyä saisit siitä? Millaisia asioita olisitte tai ette olisi valmiita luopumaan ilmaston puolesta? Keskustelun yhteenvedon voi koota esimerkiksi kollaasiksi tai digitaaliseksi esitykseksi. Esitelmää lopuksi ajatuksenne muille ryhmille.

Keskustelun tueksi:

- Tahsin on perustanut Lal Sabuj Society -nimisen nuorisjärjestön, joka pyrkii [osallistamaan](#) nuoria positiivisen muutoksen tekijöiksi. Järjestön kautta hän muun muassa edistää pyöräilyä ja tietoisuutta ympäristönsuojelusta. Samalla tuetaan sukupuolten tasa-arvoa.
- Tahsin tuottaa journalistista materiaalia nostaakseen epäkohtia esiin. Hän myös järjestää koulutuksia nuorille ilmastomuutokseen liittyvästä mobiilijournalismista.
- Tahsin istuttaa puita, järjestää siivoustapahtumia, edistää kertakäyttömuovien käytön vähentämistä ja kannustaa kaikkia toimimaan ilmaston puolesta.

Aika: 45 min

Tarvittavat materiaalit:
laite videon katseluun, muistipöytä, materiaalit toteutustavan mukaan (esim. askartelutarvikkeet kollaasin tekemiseen)

Oppiaineet ja tutkinnon osat:
esim. maantiede, yhteiskuntaoppi, terveystieto, yhteiskunta- ja työelämäosaaminen, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

Lähde ja lisätietoja: Ulkoministeriö, [Ilmastomuutos uhkaa kehitystä: Tehtävien lisätiedot opettajalle - Maailma 2030](#)

Toimintamallikorttien aiheet

Laadituista toimintamallikorteista 15 liittyy liikenneturvallisuuteen ja viisi kestävään liikkumiseen. Liikenneturvallisuuden toimintamallikortit on jaettu neljään alakategoriaan, joita ovat tarkkaamattomuus, matemaattiset laskutehtävät, käyttäytymiseen vaikuttaminen ja muut liikenneturvallisuusteemaiset oppituntisisällöt.

Liikenneturvallisuuden toimintamallikortit

Tarkkaamattomuus

1. Tarkkaamattomuustehtävät
2. Tarkkaamattomuusvideot
3. Ajatuksiani tarkkaamattomuudesta liikenteessä
4. Kiperä kävely – kännykän käyttö ja tarkkaavaisuus liikenteessä
5. Tarkkaamattomuus liikenteessä –oppitunti

Matemaattiset laskutehtävät

6. Tilannenopeus, turvaväli ja nopeusrajoitusten perustelut
7. Matka-aika ja ohittamisen tarpeellisuus

Käyttäytymiseen vaikuttaminen

8. Ryhmäpaine ja matkustajana toimiminen
9. Peilaus (oman käyttäytymisen peilaus)
10. Ennakoitu katumus

Muut liikenneturvallisuusteemaiset oppituntisisällöt

11. Jalankulun, pyöräilyn, sähköisillä liikkumisvälineillä ja pimeällä liikkumisen säännöt
12. Toiminta liikenneonnettomuudessa ja ensiapuohjeet
13. Kartta lähiympäristön vaaranpaikoista
14. Päihdeilmiö –oppitunti
15. Sähköpotkulaudalla liikkumisen turvallisuus

Kestävän liikkumisen toimintamallikortit

16. Tulevaisuuden liikenne: tulevaisuuden liikkumisväline
17. Tulevaisuuden liikenne: tulevaisuuden liikennejärjestelmä
18. Kirjoitustehtävä: Vastuu ilmastosta
19. Ilmastotekoja
20. Oman oppilaitoksen piha-alueen suunnittelu

Ideapakki muista toimintamalleista

Valmiiden toimintamallikorttien ohella kyselytuloksista ja toimenpidelistauksista poimittiin muutamia toimintamalleja jatkojalostettavaksi. Toimintamalleja käytiin läpi kahdessa teams-palaverissa, johon osallistui hankkeen konsulttien ohella edustajia Liikenneturvalta ja EHYT ry:ltä.

Ideapakin ajatuksena on tarjota eri liikenneturvallisuuden parissa työskenteleville toimijoille toimintamalliaihioita jatkojalostettavaksi. Ideapakin toimintamalleista on koostettu valmiiden toimintamallikorttien kaltaiset mallit, joihin on kirjattu kuvaus toimintamallista sekä lisätty hyödyllisiä linkkejä.

Toimintamallit, jotka eivät suoraan päätyneet toimintamallikortteihin tai osaksi ideapakkia, koostettiin taulukkomuotoon. Toimintamalleille kirjattiin tarkempi kuvaus toteuttamisesta sekä esimerkkejä oppialoista, joilla toimintamallia voitaisiin hyödyntää.

Ideapakkiin sisältyvät toimintamallit

Ideapakkiin koostettiin kaikkiaan yhdeksän erilaista toimintamallia. Toimintamallien teemat vaihtelevat, ja niitä voidaan hyödyntää laajasti eri oppiaineissa. Osa toimintamalleista on sellaisia, että niiden hyödyntämiseksi suositellaan yhteistyötä eri oppiaineiden välillä, ja toteuttamiseen suositellaan varattavaksi useampi oppitunti.

Ideapakin sisältö:

1. Liikenneturvallisuus kielten opiskelussa
2. Tutkijana liikenteessä
3. Aloite liikenneturvallisuuden parantamiseksi
4. Huoneentaulu
5. Nollavisio ja tieliikenneonnettomuustilastot
6. Liikennekäyttäytyminen, liikenteen vuorovaikutus ja sosiaalinen ympäristö
7. Fysiikan ilmiöt ja niiden soveltaminen liikenteessä ja kulkuvälineissä
8. Kemian ilmiöt ja niiden soveltaminen liikenteessä ja kulkuvälineissä
9. Kansainvälisiä toimintamalleja jatkojalostettavaksi
10. Linkkejä eri maissa tuotettuihin opettajien materiaaleihin

1. Liikenneturvallisuus kielten opiskelussa

Tavoite: Laajennetaan sanastoa, opitaan tulkitsemaan uutisia myös vieraila kielillä.

Käydään liikenneteemaa läpi vieraiden kielten opinnoissa. Tarkoituksena on etsiä syitä liikenneonnettomuudelle vieraskielisestä onnettomuus uutisesta.

1. Jaetaan opiskelijoille erilaisia onnettomuus uutisia. Pyritään valitsemaan uutisia kotimaan ulkopuolelta, jotta onnettomuus ei tule liian lähelle opiskelijaa.
2. Kun opiskelija on tutustunut uutisiin, hän vastaa muutamiin kysymyksiin joko suomeksi, ruotsiksi tai englanniksi.

Toisena toteutusmallina on viestiä valikoiduista liikenneturvallisuusteemoista esimerkiksi vieraskielisille opiskelukaverille. Osana oppitunteja tuotetaan vieraskielistä aineistoa esimerkiksi liikennesäännöistä.

Aika: n. 30-45 min

Oppiaineet ja tutkinnon osat:
Esim. vieraat kielet, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen

Lähteet ja muita linkkejä:
[BBC:n uutisia](#)
[liikenneturvallisuusteemasta \(bbc.com\)](#)

[Euronews.com](#)
[liikenneturvallisuus uutiset \(euronews.com\)](#)

<https://www.svt.se/nyheter/om/trafiksakerhet>
(SVT)

3. Aloite liikenneturvallisuuden parantamiseksi

Tavoite: Havainnollistetaan nuorille heidän omia keinojaan vaikuttaa asioihin.

Opiskelijat miettivät jonkin liikenteellisen kohteen, jonka turvallisuuteen tulisi heidän mielestään vaikuttaa. Kohteen voi valita esimerkiksi tutkijana liikenteessä –oppitunnin havaintojen pohjalta. Tehtävinä on:

- Miettiä, miten voidaan parantaa kyseisen kohteen turvallisuutta,
- Selvittää, kenen vastuulle kohteen korjaaminen kuuluu ja
- Laatia asiasta hallinnoivalle taholle aloite.

Mahdollisia tahoja ovat pääasiassa kunnan tekninen toimiala tai ELY-keskus.

Esimerkkejä aloitteista, voi hyödyntää pohjana:

- Enontekiön lukioon jääville/tuleville ilmainen ajokortti:
<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/30374>
- Haja-asutusalueella asuvien lukiolaisten koulukyyditys (Inari)
<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/22178>
- Pyörätie Kaulirannasta Aavasaksalle (Ylitornio):
<https://www.kuntalaisaloite.fi/fi/aloite/34636>

Aika: n. 30-45 min

Oppiaineet ja tutkinnon osat:
Esim. äidinkieli, viestintä- ja vuorovaikutusosaaminen, yhteiskunta- ja työelämäosaaminen

Muut toimenpiteet oppilaitoksille

Hankkeen aikana haettiin eri lähteistä materiaalia oppilaitoksille oppilaitoksien liikenneturvallisuuden ja viisaan liikkumisen huomioimiseen. Materiaalia haettiin kyselyillä sekä kartoittamalla tunnistettujen toimijoiden materiaalitarjontaa ja hankkeen konsulttien aiemmin tuottamaa aineistoa. Erilaisia toimintamalleja oppituntisisällöiksi löytyi kaiken kaikkiaan lähes 100 kappaletta.

Kaikkea kerättyä materiaalia ei koottu toimintamallikortteihin eikä ideapakkiin jatkojalostettavaksi. Näistä muista toimintamalleista koottiin raportin liiteaineistoon dokumentti, josta oppilaitoksilla on kiinnostuksensa mukaan mahdollista poimia myös sisältöjä opetukseen.

Muissa toimintamalleissa on paitsi oppituntisisältöjä, myös kampanjamalleja sekä eri toimijoiden valmiita toiminnallisia konsepteja.

Muut toimintamallit on jaoteltu seuraaviin luokkiin:

- Liikennekasvatuksen toimenpiteet
- Kävelyn ja pyöräilyn edistämisen toimenpiteet
- Toimenpiteet mopoilun turvallisuuteen
- Teemapäivät ja kampanjat
- Muut toimenpiteet

Viestintä 1

Viestintä on keskeinen osa tiedon jakamista eri kohderyhmille eri aiheista. Tämän hankkeen aikana koettiin tärkeäksi viestiä hankkeesta ja sen lopputuotteista eli toimintamallikorteista oppilaitosten opetushenkilöstölle, jotta he tietäisivät materiaalin olemassa olost ja saivat toimintamallikortit konkreettisesti käyttöönsä.

Viestintää oppilaitoksien opetushenkilöstölle tehtiin hankkeen aikana järjestettyjen kyselyiden, ohjausryhmän kokousten sekä hankkeen lopussa järjestettyjen Lapin alueen oppilaitosten opetushenkilöstöille suunnattujen teams-infojen kautta. Teams-infoissa esiteltiin toimintamallikorttien sisältöä ja ohjattiin niiden käyttöön sekä kerrottiin, mistä toimintamallikortit ovat saatavilla.

Hankkeen päätyttyä konsultit pitävät vielä Liikenneturvallisustoimijan teams-tietoiskun, jossa kerrotaan

valtakunnallisesti hankkeesta ja toimintamallikorteista kannustaen oppilaitoksia eri puolella Suomea hyödyntämään toimintamallikortteja osaa oppitunteja.

Koska kyseessä on Traficomien avustusta saanut hanke, löytyvät kaikki hankkeessa tuotetut materiaalit työn valmistuttua Traficomien verkkosivuilta. Lisäksi hankkeen ohjausryhmän kesken sovittiin, että mukana olevat toimijat lisäävät linkityksen aineistosta esimerkiksi omille hankesivuilleen. Näiden ohella aineistot viedään myös Lapin ELY-keskuksen liikenneturvallisuuksivustolle.

Hankkeen loppuvaiheessa konsultit tekivät valmistumistiedotteen, jota hankkeeseen osallistuvat voivat käyttää tiedottaessaan esimerkiksi henkilöstöä valmistuneista aineistoista.

Viestintä 2

Osassa toimintamallikorteista on mainittu viestintäkanava. Tällä merkinnällä toivotaan, että opettaja kannustaa opiskelijoita tekemään julkaisuja omissa sosiaalisen median kanavissaan, kuten TikTokissa, Snapchatissa tai Instagramissa, oppitunnilla suoritetusta liikenneturvallisuuteen tai kestävään liikkumiseen liittyvästä tehtävästä. Opettaja voi myös itse tehdä julkaisun aiheesta tai aihe voidaan nostaa oppilaitoksen sisäisiin kanaviin.

Etenkin opiskelijoiden itse tekemien sosiaalisen median julkaisujen kautta uskotaan tavoitettavan laajasti muita nuoria ja näin voidaan hoksauttaa heitä aiheista, joista nuoret eivät ehkä muutoin viestisi. Opiskelijoiden itsensä tekemä viestintä toisilleen on tehokasta ja vaikuttavaa. Samalla voidaan osallistaa oppilaitoksia ja opiskelijoita toimimaan itse liikennekäyttäytymisen muutoksen edistäjänä.

5. 2. asteen oppilaitosten yhdyshenkilöiden verkosto

Yhdyshenkilöverkoston kautta tiedon jakamista

Kunnan liikenneturvallisuustyön keskeinen toimija on kunnan liikenneturvallisuusryhmä. Ryhmässä on edustajat yleensä kunnan kaikista hallintokunnista ja tärkeimmistä sidosryhmistä, kuten muun muassa ELY-keskuksesta, Liikenneturvasta, poliisista ja pelastustoimesta. Jäsenet toimivat ryhmässä oman hallintokuntansa tai organisaationsa edustajina. Jäsenet välittävät tietoa ryhmässä käsitellyistä ja päätetyistä asioista omaan hallintokuntaansa tai organisaatioonsa.

Liikenneturvallisuusryhmän säännöllinen kokoontuminen on olennaista liikennekasvatustyön koordinoinnin ja järjestelmällisyyden kannalta. Kokouksissa saadaan käsitys liikennekasvatustyön ja kestävän liikkumisen edistämisen kokonaistilanteesta seuraamalla suunnitelmien toteutumista ja keskustelemalla ajankohtaisista asioista. Kokoontuminen on välttämätöntä myös sovittaessa eri toimijoiden yhteisten toimenpiteiden käytännön toteutustavoista. Hankkeen aikana kuntien liikenneturvallisuusryhmien kokouksissa kartoitettiin 2. asteen oppilaitosten edustus hankkeen edellyttämää tiedonvaihtoa varten.

Ohjausryhmässä nostettiin kaksi vaihtoehtoa 2. asteen opetuksen yhteistyön organisoimiseksi jatkossa:

- 2. asteen koulutuksen verkosto, joko kokoontuu kerran vuodessa
- 2. asteen oppilaitoksien edustajat lisätään kuntien liikenneturvallisuusryhmiin

Yhteistyön organisoiminen päätettiin toteuttaa nämä molemmat yhdistämällä. Erillinen yhdyshenkilöverkoston liikenneturvallisuuskokous järjestetään kerran vuodessa, ja kokouksessa käsitellään vain toisen asteen liikenneturvallisuustyön asioita. Verkoston ensimmäisen kokouksen koolle kutumisesta vastaavat Lapin ELY-keskus ja hankkeen konsultit. Lisäksi ohjausryhmässä sovittiin, että kaikki yhdyshenkilöverkoston jäsenet lisätään myös kuntien liikenneturvallisuusryhmien jakelulistoille. Toiveena on, että he osallistuvat ryhmien kokouksiin, mutta tämä ei ole välttämätöntä. Liikenneturvallisuusryhmien jakelulistojen kautta edustajat saavat kuitenkin paljon hyvää materiaalia hyödynnettäväksi.

Yhdyshenkilöverkosto

- Riitta Peltovuoma, Enontekiön kunta
- Petteri Näätsaari, Lappia (Kemi)
- Piia Hulkkonen, Kemin kaupunki
- Petra Juntura, Keminmaan kunta
- Janne Ylinampa, Kittilän kunta
- Vesa Pellikka, Kolarin kunta*
- Ruut Kyyrö, Muonion kunta
- Jaakko Sorvoja, Lappia (Muonio)
- Alex Ylinärä, Pellon kunta
- Hanna Tikka, Simon kunta
- Essi Varajärvi, Tervolan kunta*
- Marko Kaarlela, Tornion kaupunki*
- Sari Lantto, Ylitornion kunta*

- Ulla Hynönen, Inarin kunta*
- Marika Annala, Kemijärven kaupunki
- Sirpa Koskenlaine, Pelkosenniemen kunta
- Salla-Maarit Toivanen, Posion kunta
- Petteri Mertala, Ranuan kunta
- Osmo Huhtala, Rovaniemen kaupunki*
- Leena Hautajärvi, Sallan kunta*
- Joonas Rentola, Savukosken kunta
- Tiina Hongisto, Sodankylän kunta
- Päivi Kontio, Utsjoen kunta

* *Ei liikenneturvallisuusryhmässä*

Lisäksi verkostoon pyydetään edustajat alueen toisen asteen oppilaitoksilta, joita ovat:

- Hannu Uimaniemi, REDU
- Kati Röntyneen, Lappia
- Sari Laatikainen, Rovola
- Tiisu-Maria Näkkäljärvi, SAKK

6. Seuranta ja vaikutuksien arviointi

Seuranta

Yhdyshenkilöverkoston tehtävänä on hankkeen jälkeen jakaa hankkeessa tuotettu materiaali oman organisaationsa opettajille ja kannustaa aineiston käyttöön, seurata aineiston käyttöön ottoa omassa organisaatiossaan ja varmistaa osallistuvat tahot kuntien liikenneturvallisuusryhmiin. Yhdyshenkilöverkoston ensimmäisen kokouksen koolle kutsumisesta vastaa Lapin ELY-keskus ja hankkeen konsultit. Lisäksi yhdyshenkilöverkosto vastaa oppilaitoksien liikenneturvallisuustyön seurannasta.

Lapin liikenneturvallisuustoimijatyön ohjausryhmä seuraa eri tahojen osallistumista kuntien liikenneturvallisuusryhmien kokouksiin. Ryhmä seuraa jatkossa myös 2. asteen oppilaitoksien edustajien osallistumista liikenneturvallisuusryhmiin. Liikenneturvallisuustoimijatyön kautta koottava aineisto voidaan välittää yhdyshenkilöverkostolle seurannan tueksi.

Toisen asteen oppilaitoksissa opiskelevat ovat pääasiassa 15-25 vuotiaita. Työn vaikuttavuuden seuraamiseksi määrällisiä muuttujia ovat kyseiselle ikäluokalle sattuneiden liikenneonnettomuuksien määrä sekä nuorten liikennerikoksien määrä.

Seurattavat muuttujat:

- Liikenneturvallisuusryhmiin osallistuneet 2. asteen oppilaitoksien edustajat (liikenneturvallisuustoimijatyön ohjausryhmä)
- Yhdyshenkilöverkoston yhteiskokoukseen osallistuneiden määrä (Yhdyshenkilöverkosto)
- Aineistoa hyödyntäneiden opettajien määrä (Yhdyshenkilöverkosto)
- 15-25 vuotiaalle sattuneet henkilövahinko-onnettomuudet Lapissa (Yhdyshenkilöverkosto ← aineisto liikenneturvallisuustoimijatyön ohjausryhmä)
- 15-25 vuotiaiden liikennerikoksien määrä (Yhdyshenkilöverkosto ← aineisto liikenneturvallisuustoimijatyön ohjausryhmä)

Vaikutukset

Hankkeen vaikutuksia on mahdollista arvioida monesta lähtökohdasta. Vaikutuksien arviointi on syytä keskittää pääosin kevääseen 2026, jolloin on mahdollista arvioida aineiston käyttöön ottamista.

- Liikenneturvallisuustyön arvostus oppilaitoksissa, jota voidaan arvioida sillä, miten aineisto otetaan käyttöön ja miten yhdyshenkilöverkosto sitoutuu liikenneturvallisuusryhmiin ja sisäisiin kokouksiin.
- Liikenneturvallisuustyön osaaminen lisääntyy tuottamalla helposti käyttöön otettavaa aineistoa. Aineiston käyttö on mahdollista myös perusopetuksen yläluokilla sekä nuorisotyössä. Hankkeen aikana on tuotettu 20 toimintamallikorttia, jatkokehittäväksi 10 ideakorttia sekä muuna aineistona n. 50 erilaista toimintamallia.
- Vaikutukset liikenneturvallisuusryhmien toimintaan näkyivät osittain jo hankkeen aikana, kun ryhmien jakelua laajennettiin toisen asteen opettajilla muutamissa kunnissa syksyn 2024 liikenneturvallisuusryhmien kokouksiin. Vaikutus tulee kokonaisuudessaan näkyviin vuoden 2025 aikana, kun ryhmien kokoonpanoa täydennetään seitsemässä kunnassa ja oppilaitoksien yhteinen yhteistyöverkosto aloittaa toimintansa.
- Opettajille suunnataan tammikuun 2025 aikana kaksi perehdytystilaisuutta. Näihin koulutuksiin osallistui yhteensä 66 henkilöä. Lisäksi aineistoa esitellään liikenneturvallisuustoimijoiden Teams-infossa maaliskuussa 2025. Opiskelijoiden käyttäytymiseen voidaan vaikuttaa jatkuvalla liikenneturvallisuustyöllä. Näitä vaikutuksia voidaan tarkastella, kun aineisto on saatu käyttöön.
- Työn aikana on aktivoitu uusia toimijoita liikenneturvallisuustyöhön sekä kokouksissa että yhdyshenkilöverkoston kautta. Uusia toimijoita ovat myös kyselyiden ja koulutuksien kautta tavoitetut toimijat. Tämän vaikutuksen arviointia on mahdollista tehdä tavoitettujen sidosryhmien määrän avulla.

7. Johtopäätökset

Johtopäätökset

Hankkeen avulla:

- Vahvistettiin elinikäistä liikenneturvallisuuteen ja fyysiseen liikkumiseen tukevaa oppimispolkua,
- löydettiin keinoja edistää kestävästä liikkumisesta ja ohjata valitsemaan fyysistä aktiivisuutta tukevia kulkumuotoja toimintamalliehdotuksien kautta,
- tuotettiin valmiita toimintamalleja, jatkojalostettavia ideakortteja sekä tunnistettiin muita materiaaleja oppilaitosten hyödynnettäväksi,
- tehostettiin oppilaitosten välistä yhteistyötä liikennekasvatusasioissa perustamalla maakunnan laajuinen yhdyshenkilöverkosto,
- lisättiin 2. asteen oppilaitosten ja kunnan muiden tahojen välistä liikenneturvallisuuskommunikointia lisäämällä 2. asteen oppilaitosten edustajat mukaan kuntien liikenneturvallisuusryhmiin.

Hanke onnistui tavoitteessaan, eli kestävästä ja turvallisen liikkumisen työkalupakin koostamisessa 2. asteen oppilaitoksille.

Liitteet

- 1) Toimintamallikortit
- 2) Toimintamallien ideapakki
- 3) Muut toimintaideat

